

EL CUSC: MÉS DE DUES DÈCADES DE RECERCA INTERDISCIPLINÀRIA EN SOCIOLINGÜÍSTICA I COMUNICACIÓ A LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

F. Xavier VILA

CUSC—Centre de Recerca en Sociolingüística i Comunicació
Universitat de Barcelona¹

Avel·lí FLORS-MAS

CUSC—Centre de Recerca en Sociolingüística i Comunicació
Universitat de Barcelona

L'any 1998 naixia el Centre Universitari de Recerca en Sociolingüística i Comunicació (CUSC) de la Universitat de Barcelona amb l'objectiu de promoure la recerca interdisciplinària que s'ubica en la intersecció entre les ciències del llenguatge i les ciències socials, tot coordinant investigadors de diferents departaments i facultats de la UB. Tal com apuntava Emili Boix-Fuster en el seu balanç dels 10 primers anys d'existència publicat a *Estudis Romànics*, l'impuls per a la creació del centre provenia del fet que, malgrat que «la sociolingüística ha intentat ser un terreny de confluència de les ciències socials i les ciències del llenguatge [...] els sociolingüistes han estat acollits per departaments de filologia» i, en canvi, «molts pocs departaments de ciències socials [...] han ofert assignatures de sociolingüística» (Boix-Fuster 2009: 328). El CUSC constituïa una aposta per pal·liar aquesta situació tot cercant:

una potenciació supradepartamental de les diverses línies de recerca en sociolingüística i en comunicació, fins ara de desenvolupament reduït i fragmentari a causa de la manca d'espais formals comuns d'encontre i de col·laboració estable en l'àmbit acadèmic (ibíd.: 330)

Dues dècades i escaig després de la seva fundació i onze anys després del balanç de Boix (2009), aquesta nota pretén sintetitzar els desenvolupaments de la segona dècada de vida del centre, avui reconvertit en CUSC—Centre de Recerca en Sociolingüística i

1. Adreça postal: Gran Via de les Corts Catalanes, 585, 08007 Barcelona. Adreça electrònica: cusc@ub.edu.

Comunicació.² Per fer-ho començarem recurrentment i succintament l'evolució institucional del centre, continuarem revisant les seves principals línies de recerca durant aquests anys, donarem un cop d'ull a la seva dinàmica de publicació i difusió de la recerca, i conclourem amb la seva política de formació d'investigadors. Tanquen aquestes pàgines unes reflexions sobre el paper i les perspectives del centre en el panorama de la recerca sociolingüística del país.

1. L'EVOLUCIÓ DE LA INSTITUCIÓ

L'any 2007, el CUSC va haver d'adequar-se al canvi de normativa de centres de recerca de la UB i va esdevenir un observatori de recerca. En principi, aquesta transformació havia de ser transitòria i estava subordinada a l'objectiu de facilitar la imminent conversió del centre en el pal de paller d'un nou Institut de Gestió del Plurilingüisme que en aquell moment s'estava preparant amb el suport dels departaments de la Generalitat de Catalunya responsables d'universitats, cultura i educació.³ Malauradament, diverses vicissituds polítiques i administratives van anar ajornant la creació de l'institut i l'arribada de la Gran Recessió del 2008 va acabar enterrant definitivament el projecte. En aquest context, essent com és un centre finançat essencialment a base de la captació de recursos externs, els esforços del Consell de Direcció del CUSC es van haver de centrar a reposicionar de nou el centre a l'interior de la Universitat de Barcelona enmig d'una crisi que va afectar durament el món de la recerca, la qual cosa es va aconseguir, entre altres coses, gràcies a diversos contractes i projectes de recerca (veg. apartat següent).

L'any 2014 va ser especialment significatiu per al centre. D'una banda, aquell any es van celebrar els 15 anys del centre amb diversos actes destinats a reflexionar sobre la recerca sociolingüística catalana i la seva projecció en l'àmbit internacional i a difondre les aportacions del CUSC a la recerca en sociolingüística. D'altra banda, el mateix 2014 el CUSC va aconseguir ampliar i renovar la seva seu a l'Edifici Històric de la UB i, en conseqüència, va abandonar l'espai que fins aleshores havia mantingut a l'Edifici Florensa, primer dins del Parc Científic de Barcelona i, des del 2010, sota la gestió de la UB.⁴

L'any 2016, la renovació de la normativa de creació de centres de recerca de la UB va permetre que el CUSC recuperés el seu estatus inicial com a Centre de Recerca, malgrat que amb un lleuger canvi de denominació inclòs: Centre de Recerca en Sociolingüís-

2. El lector interessat en les vicissituds de la primera dècada d'impuls i consolidació del CUSC pot consultar, a banda de l'article ja esmentat de Boix (2009), l'apartat «Història del CUSC» del web del centre a <<https://cuscub.wordpress.com/el-nostre-centre-2/historia/>> (consulta: 28 de maig de 2020).

3. Vegeu <<https://cuscub.wordpress.com/el-nostre-centre-2/historia/>> (consulta: 28 de maig de 2020) i <<https://www.ccma.cat/324/el-govern-anuncia-que-crear-dos-centres-dexcellencia-de-referencia-internacional-en-plurilinguisme-i-en-tecnologies-de-la-llengua/noticia/259440/>> (consulta: 28 de maig de 2020).

4. Podeu consultar-ne el programa complet a <<https://cuscub.files.wordpress.com/2014/05/programa-15c3a8-aniversari.pdf>> (consulta: 28 de maig de 2020).

tica i Comunicació. El centre va mantenir, però, les seves sigles històriques. El curs 2018-2019 es van commemorar els 20 anys del centre amb diversos actes i conferències invitades a càrrec de François Vaillancourt (Université de Montréal), Ferran Suay (Universitat de València) i del sociòleg i escriptor Toni Mollà,⁵ a més d'un acte d'homenatge a Albert Bastardas i Boada, primer director del CUSC, en motiu de la seva jubilació.⁶

Al llarg de la dècada, el centre ha anat consolidant la nòmina d'investigadors adscrits a la Universitat de Barcelona, amb representació de diferents departaments i de les Facultats de Filologia i Comunicació, Dret, Economia i Empresa i Educació, a més dels Serveis Lingüístics de la universitat. També ha apostat per ampliar la base de col·laboradors d'institucions externes com el Consorci per a la Normalització Lingüística, la Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya, el Soziolinguistika Klusterra o el laboratori SQ—Lingüistas forenses, entre altres, així com de col·laboradors externs ubicats en centres de fora de les fronteres del país. Igualment, el centre ha acollit diversos investigadors visitants de països diferents (Euskadi, Alemanya, Algèria, Japó, etc.). En total, les persones vinculades al CUSC des de diferents posicions s'han mantingut entre 30 i 40. El CUSC ha format i continua formant part de diferents xarxes de recerca d'àmbit europeu. En el moment d'escriure aquestes ratlles, en concret, col·labora habitualment amb la Xarxa CRUSCAT de l'IEC i participa en les xarxes Mercator⁷ i Enrope.⁸

El Consell de Direcció del CUSC ha anat experimentant canvis diversos, amb l'abandó d'alguns membres per jubilació o canvi d'orientació laboral (Albert Bastardas, Jaume Farràs, Vanessa Bretxa). Actualment està format per F. Xavier Vila com a director, Avel·lí Flors-Mas com a secretari, i Emili Boix-Fuster, Josefina Carrera, Llorenç Comajoan i Cristina Illamola com a vocals.

2. LÍNIES DE RECERCA I ACTIVITATS DE TRANSFERÈNCIA

El CUSC ha comptat, al llarg de la seva trajectòria, amb el suport de tres grups de recerca consolidats: el Grup d'Estudi de la Variació,⁹ el Grup de Recerca en Adquisició de Llengües¹⁰ i el Grup de Complexitat, Comunicació i Sòcio/Lingüística—Sociocomplexitat.¹¹ En tant que punt de trobada de nombrosos investigadors que formen part de grups i projectes de recerca diversos, el CUSC té dues modalitats d'implicació en activi-

5. Vegeu <<https://cuscub.wordpress.com/2018/09/27/al-cusc-estem-daniversari/>> (consulta: 28 de maig de 2020).

6. Vegeu <<https://cuscub.wordpress.com/2018/10/18/acte-dhomenatge-a-albert-bastardas/>> (consulta: 28 de maig de 2020).

7. Vegeu <<http://www.mercator-network.eu/home/>> (consulta: 28 de maig de 2020).

8. Vegeu <<https://enrope.eu/>> (consulta: 28 de maig de 2020).

9. Vegeu <<https://www.ub.edu/GEV/>> (consulta: 31 de maig de 2020).

10. Vegeu <https://www.ub.edu/web/ub/ca/recerca_innovacio/recerca_a_la_UB/grups/fitxa/G/ADQULENG/index.html> (consulta: 31 de maig de 2020).

11. Vegeu <<http://www.sociocomplexitat.ub.edu/Home>> (consulta: 31 de maig de 2020).

tats de recerca: d'una banda, pot donar suport a projectes emmarcats en els departaments dels seus membres; d'altra, obté i gestiona projectes propis en els quals poden participar investigadors de diversos departaments. Entre aquests projectes n'hi ha hagut tant d'abast nacional com internacional, com el projecte Language Rich Europe, liderat pel British Council i cofinançant per la Comissió Europea,¹² o el projecte LEARNMe, liderat pel Centre Mercator.¹³ Atesa la gran quantitat i diversitat de projectes de recerca en què s'involucren els seus membres, en aquest apunt sintètic centrem l'atenció sobre les línies de recerca vinculades de manera més directa amb la dinàmica de treball i els focus temàtics propis del centre. D'aquestes línies principals, en el període considerat (2010-2020) se'n poden destacar cinc per la seva ambició, impacte i continuïtat en el temps:¹⁴

a) Els diferents projectes de *política lingüística comparada* al voltant de les llengües mitjanes, iniciada en una col·laboració amb Linguamón-Casa de les Llengües entre els anys 2008 i 2011 i que han donat com a resultat la convocatòria de diferents esdeveniments científics internacionals (veg. apartat següent) i nombroses publicacions —l'última, Bastardas *et al.* (ed.) (2018)— i que ha tingut un notable impacte social, per la penetració de la categoria «llengua mitjana» per definir la posició del català.

b) Els projectes de recerca competitius sobre el *plurilingüisme familiar* als territoris de llengua catalana i en altres comunitats lingüístiques mitjanes (Boix / Torrens, ed. 2011; Bastardas *et al.*, ed. 2019).

c) La línia de recerca sobre *sociolingüística educativa*, que s'ha concretat en diferents projectes finançats de manera consecutiva pel Ministeri de Ciència i Innovació i pel programa Recercaixa, i als quals es fa referència de manera conjunta amb l'acrònim RESOL. Aquests projectes han donat lloc a nombroses publicacions (Bretxa *et al.* 2016; Bretxa *et al.* 2017; Vila *et al.* 2018) i a diferents tesis doctorals (Bretxa 2014; Sorolla 2016; Flors-Mas 2017).

d) La consolidació d'un grup de treball de *llengües i sociocomplexitat* (Massip-Bonet / Bastardas-Boada, ed. 2013), aplegats en el grup de Sociocomplexitat.

e) Finalment, l'*anàlisi demolingüística dels territoris de llengua catalana* a partir molt especialment de la participació constant de diferents investigadors del CUSC en el disseny i l'explotació de resultats de diferents onades de l'*Enquesta d'usos lingüístics de la població* de Catalunya (EULP) i d'enquestes d'usos lingüístics en altres territoris de llengua catalana (veg. Direcció General de Política Lingüística 2018).

Al costat d'aquestes, el centre acull o ha acollit al llarg dels anys altres línies de recerca amb participació de membres del CUSC que inclouen, per exemple, la participació en els projectes PRESEEA¹⁵ i PRECAVES¹⁶ sobre la variació i les actituds envers el castellà, l'anàlisi de l'adquisició de segones llengües,¹⁷ l'estudi de la paremiologia ro-

12. Vegeu <<https://www.britishcouncil.es/ca/col-laboracions/histories-exit/language-rich-europe>> (consulta: 31 de maig de 2020).

13. Vegeu <<http://www.mercator-network.eu/home/>> (consulta: 31 de maig de 2020).

14. Vegeu <<https://cuscub.wordpress.com/recerca/>> (consulta: 31 de maig de 2020).

15. Vegeu <<https://hispanismo.cervantes.es/recursos/preseea-proyecto-estudio-sociolingüístico-del-español-espana-america>> (consulta: 31 de maig de 2020).

16. Vegeu <<http://www.variedadesdelespañol.es/>> (consulta: 31 de maig de 2020).

17. Vegeu <<http://www.ubgral.com/>> (consulta: 31 de maig de 2020).

mànica,¹⁸ la sociofonètica,¹⁹ l'anàlisi del discurs acadèmic i professional²⁰ i la multimodalitat.²¹

Cal assenyalar que aquestes línies de treball han combinat tant la recerca bàsica, plasmada en l'obtenció de projectes de recerca competitiu i publicacions acadèmiques, com la recerca aplicada i la transferència de coneixement. Així, des dels seus inicis el CUSC ha dut a terme activitats de transferència, assessorament i consultoria en els camps d'expertesa dels seus membres que han donat lloc, entre d'altres coses, a nombroses publicacions en el camp de la demolingüística i de la sociolingüística educativa. A partir del 2017, el centre emprà una via de col·laboració més sistemàtica amb institucions com la Direcció General de Política Lingüística (DGPL) i el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, amb l'objectiu de dur a terme recerques aplicades en els camps de la demolingüística, la dinamització lingüística i la sociolingüística educativa. D'aquesta manera, s'aposta per transferir i posar al servei del conjunt de la societat el coneixement i l'evidència acumulats per fer front als reptes sociolingüístics que afronta el país, amb activitats de recerca, formació i divulgació (veg. més avall). A més, aquesta orientació aplicada ha permès consolidar una petita nòmina d'investigadors que poden fer recerca sociolingüística sense vincular-se necessàriament a una carrera acadèmica convencional, d'accés força limitat més enllà de l'etapa predoctoral. A la col·laboració amb les institucions esmentades cal sumar-hi encàrrecs puntuals d'altres institucions, com la Xarxa Vives d'universitats.

3. PUBLICACIÓ I DIFUSIÓ DE LA RECERCA

Els membres del CUSC publiquen els resultats de la seva recerca en diferents formats i a través dels circuits acadèmics pertinents, ja sigui en revistes especialitzades, capítols, monografies, reports de recerca, etc. Aquestes publicacions es poden resseguir a la web i en les memòries anuals d'activitats del centre²² i no tindria sentit, per això, fer-ne un repàs exhaustiu ara i ací.

El CUSC té dues publicacions pròpies: d'una banda, la revista *Llengua, Societat i Comunicació* (LSC)²³ i, d'una altra, el butlletí *Apunts de sociolingüística i política lingüística*.²⁴ Tot i que amb format i periodicitat diferents, totes dues publicacions compar-

18. Vegeu <<https://cuscub.files.wordpress.com/2014/01/paremiologia-romc3a0nica.pdf>> (consulta: 31 de maig de 2020).

19. Vegeu <<http://stel.ub.edu/gevad/>> (consulta: 31 de maig de 2020).

20. Vegeu <<https://cuscub.wordpress.com/recerca/>> (consulta: 31 de maig de 2020).

21. Vegeu <http://www.ub.edu/grepad/bipad_cat/payrato-multimodalitat-i-llengua-oral/> (consulta: 31 de maig de 2020).

22. Vegeu <<https://cuscub.wordpress.com/>> (consulta: 28 de maig de 2020).

23. Vegeu <<https://revistes.ub.edu/index.php/LSC/index>> (consulta: 28 de maig de 2020).

24. Vegeu <<https://cuscub.wordpress.com/apunts-de-sociolingüística-i-política-lingüística/>> (consulta: 28 de maig de 2020).

teixen una vocació de servei social i es marquen com a objectiu prioritari posar a l'abast de la societat i el públic interessat els resultats de la recerca en sociolingüística i camps afins.

La revista *Llengua, Societat i Comunicació*, de periodicitat anual, té una trajectòria dilatada de més de tres lustres i està dirigida per Josefina Carrera-Sabaté. Des dels dos primers números, apareguts l'any 2004 i que es van dedicar, respectivament, a presentar un balanç del model lingüístic educatiu de Catalunya i del règim lingüístic resultant dels 25 anys de la Constitució espanyola, cada número s'ocupa d'un tema monogràfic. La revista es concep com una eina de transferència del coneixement i està dissenyada per a posar a l'abast de la comunitat universitària i de la societat en general un estat de la qüestió sobre la recerca en camps específics, des de la retòrica o la lingüística forense fins a la relació entre llengua i immigració a Catalunya o l'aprenentatge inicial del llenguatge, focus de l'últim número publicat (2019). En aquest sentit, és especialment apta com a material de lectura en català per a cursos universitaris a nivell de grau i postgrau.

Pel que fa a la publicació dels *Apunts*, s'inicia el setembre de 2018 amb el suport de la DGPL. Consisteix en articles breus que tenen com a objectiu divulgar entre els agents implicats i el conjunt de la societat catalana els resultats de recerques del CUSC que siguin d'interès per a la gestió de la diversitat lingüística, en català i de forma accessible. En el moment d'escriure aquest resum, se n'han publicat 15 números que resumeixen contribucions de diferents investigadors del centre publicades, prèviament, en formats menys accessibles, o que posen a l'abast del públic general els primers resultats de l'exploració de l'EULP 2018.

Encara en el terreny de la difusió, al llarg de tota la dècada s'ha reforçat i consolidat la presència del centre a Internet i a les xarxes socials. En el moment d'escriure aquestes línies, el CUSC té presència a Facebook i Twitter i un canal propi de YouTube, i aquests mitjans han esdevingut la principal via per conèixer les activitats acadèmiques en el camp de la sociolingüística i la política lingüística de l'àrea de Barcelona i de Catalunya.

Més enllà de les publicacions, cal posar en relleu que des de la seva fundació el CUSC ha dut a terme multitud d'actes i jornades públiques que han servit per dinamitzar la recerca i la reflexió en les disciplines pertinents, projectar-ne els resultats sobre el conjunt de la societat, i contribuir a l'activitat acadèmica no docent de la UB, sobretot dins de la Facultat de Filologia i Comunicació. Per destacar-ne alguns dels més rellevants, es pot fer referència als diferents *workshops* internacionals celebrats el 2011 en el marc dels projectes de recerca sobre llengües mitjanes, que van donar com a resultat diferents volums editats (Milian-Massana, ed. 2012; Vila, ed. 2013; Bretxa / Vila, ed. 2015); la jornada «Variation and contact in languaging: Ecological and complex approaches», organitzada per Albert Bastardas i M. Àngels Massip com a acte satèl·lit de l'*European Conference on Complex Systems* (ECCS 2013), el setembre de 2013; el col·loqui entre Florian Coulmas i Thomas Ricento sobre «Language Policy: A discipline under construction?», celebrat a finals de gener de 2015, poc abans de la jornada de treball internacional del projecte *Globalització i plurilingüisme social i familiar en comunitats lingüístiques mitjanes a Europa*, organitzada per Emili Boix-Fuster i celebrada el febrer de 2015; les «3es Jornades sobre diversitat i polítiques lingüístiques», que van aplegar

diferents investigadors de la xarxa europea MERCATOR l'abril de 2015; la Jornada acadèmica «Les llengües minoritàries i la seva protecció legal. La situació de l'occità aranès», del 21 d'octubre del 2015; la *Sociolinguistics Summer School 8*,²⁵ que es va celebrar a l'Edifici Històric de la UB del 4 al 7 de juliol de 2017, organitzada conjuntament amb la Universitat Oberta de Catalunya i la Xarxa COST sobre nous parlants en una Europa multilingüe,²⁶ que va aplegar una cinquantena d'investigadors novells de més de 20 països diferents; o els diferents actes pel 15è i el 20è aniversari del centre a què ja s'ha fet referència.

Per a acabar, es pot destacar la presència periòdica d'investigadors del CUSC en qualitat de col·laboradors o d'experts en mitjans de comunicació audiovisuals com TV3, 3/24, La 2, 8TV, BTV, El Punt Avui TV, Catalunya Ràdio, Ràdio4 o la Cadena SER, i en publicacions periòdiques com *Ara*, *El Periòdico*, *El Punt Avui*, *La Vanguardia*, *VilaWeb*, *Eldiario.es*, *Berria*, *Gara*, els setmanaris *Presència* o *El Temps*, o els digitals de cultura *Nívol.com* i *Catorze*.

4. FORMACIÓ D'INVESTIGADORS

A banda de la formació d'investigadors predoctorals en les línies de recerca del centre i dins dels programes de doctorat de la UB, una de les iniciatives de formació d'investigadors més reeixida dins del període ha estat l'organització del «Seminari de sociolingüística i política lingüística».²⁷ Després d'una etapa prèvia del seminari i de diferents iniciatives de formació similars però sota l'aixopluc de projectes de recerca específics, les sessions es van començar a celebrar de manera regular i estable a partir del curs 2013/2014, primer com a «Seminari d'anàlisi del discurs i les ideologies lingüístiques», impulsat per estudiants de doctorat de la UB i d'altres universitats sota l'aixopluc del centre, i des del curs 2014/2015 ja amb el nom actual i com a activitat de formació de tercer cicle certificada per l'Institut de Ciències de l'Educació de la UB. D'aleshores ençà, el seminari s'ha celebrat de manera ininterrompuda durant set cursos, en forma de sessions mensuals gratuïtes i obertes al públic, i ha esdevingut una plataforma de discussió de recerques en curs en sociolingüística i camps afins, majoritàriament per part d'investigadors novells, a més d'un espai d'intercanvi regular entre investigadors del camp de diferents universitats catalanes.²⁸ Des del curs 2019/2020, a més, aquesta iniciativa compta amb el suport de la DGPL. Cal destacar, també, la celebració entre 2014 i 2020

25. Vegeu <<https://eapc-rld.blog.gencat.cat/2017/09/14/barcelona-acull-la-sociolinguistics-summer-school-2017-marina-massaguer-i-avelli-flors-mas/>> (consulta: 28 de maig de 2020).

26. Vegeu <<https://www.nspk.org.uk/>> (consulta: 28 de maig de 2020).

27. Podeu trobar les convocatòries i els resums de les sessions, a més dels programes i les memòries dels últims cursos, a <<https://llenguasocietat.wordpress.com/>> (consulta: 28 de maig de 2020).

28. Com ho són, en un altre àmbit, les activitats de la Societat Catalana de Sociolingüística o les jornades bianuals de la Xarxa CRUSCAT, totes dues vinculades a l'Institut d'Estudis Catalans.

de 17 sessions dels seminaris «Complexica—Seminaris per a la transdisciplinarietat», organitzats pel grup Sociocomplexitat.²⁹

A banda d'aquestes iniciatives, en l'etapa considerada es van celebrar entre els cursos 2009/2010 i 2013/2014 cinc edicions del Màster d'Assessorament Lingüístic, Gestió del Multilingüisme i Serveis Editorials, impulsat pel CUSC, el Departament de Filologia Catalana i els Serveis Lingüístics de la UB i dirigit per F. Xavier Vila. El màster estava integrat per dos postgraus que es podien cursar de manera independent: la formació de professionals i investigadors en els camps de la sociolingüística i la política lingüística es duia a terme, en particular, en el Postgrau en Política Lingüística i Gestió del Multilingüisme. Des del curs 2014/2015 només es pot cursar el Postgrau d'Assessorament Lingüístic i Serveis Editorials, dirigit per Neus Nogué.³⁰

La demanda de formació especialitzada en sociolingüística i política lingüística va fer que l'any 2019 s'iniciés una nova línia de formació, en format de curs d'extensió universitària, amb una primera edició del curs «Els discursos sobre la promoció del català: perspectives i argumentaris», organitzat en col·laboració amb la DGPL i certificat per la UB amb 2,5 crèdits ECTS.³¹ El curs va tenir una bona acollida i un èxit notable de matrícula.

Una última línia de formació d'estudiants i investigadors en la darrera dècada ha consistit en la convocatòria sistemàtica de beques de col·laboració i places de pràctiques perquè estudiants de grau i de màster puguin incorporar-se a diferents projectes i línies de recerca del centre. A partir d'aquesta via s'han format desenes de becaris i estudiants en pràctiques de graus i màsters de Filologia i Comunicació (UB), Sociologia (UB i UAB), Ciències Polítiques (UAB) i Criminologia (UPF), com es pot comprovar en les memòries d'activitats publicades i accessibles al web del centre.

5. CODA

Durant la seva segona dècada de vida, el CUSC ha consolidat el seu paper de centre de referència pel que fa a la recerca en sociolingüística i política lingüística al país. El centre ha generat recerca pròpia i l'ha difosa entre la comunitat científica, ha format nous investigadors, ha transferit coneixement especialitzat a les institucions i els organismes interessats, i ha procurat fer accessible aquest coneixement també entre el públic general interessat. Al llarg dels anys, ha construït sinergies amb les institucions del seu ram i ha bastit aliances amb grups i centres similars d'altres països que li han permès participar en diverses iniciatives internacionals i projectar fora de les nostres fronteres part de la recerca feta al país.

29. Vegeu <<http://www.sociocomplexitat.ub.edu/grup-de-complexitat-comunicacio-i-sociolingueistica/activitats/complexica---seminaris-per-a-la-transdisciplinarietat>> (consulta: 28 de maig de 2020).

30. Vegeu <<http://www.ub.edu/alse/>> (consulta: 28 de maig de 2020).

31. Vegeu <<https://www.ub.edu/discursospromociocatala/>> (consulta: 28 de maig de 2020).

Posats a destacar algun dels punts forts de la tasca del CUSC més enllà de la recerca estricta, aquest probablement seria la seva capacitat d'acomboiar i donar suport a la formació de noves formades d'investigadors en l'àrea de la sociolingüística i la política lingüística. L'existència d'un centre especialitzat de vocació interdepartamental, la política d'acollir estudiants en pràctiques de graus diversos, les oportunitats de sostenir la recerca pròpia gràcies a participar en les del centre, el microclima de convivència entre becaris, estudiants en pràctiques i investigadors, tot plegat ha permès que, al llarg dels anys, el CUSC hagi estat una plataforma d'intercanvi i formació fonamental per a més de dues dotzenes d'investigadors doctorals tant de la UB com d'altres universitats.

A l'altre costat de la balança, si fos necessari apuntar els reptes principals amb què s'enfronta el CUSC, caldria destacar la fragilitat administrativa i institucional en què sempre s'ha hagut de moure. Més enllà d'una valuosíssima però tanmateix modesta contribució de la Universitat de Barcelona al seu funcionament, la part fonamental de la feina feta pel CUSC sempre s'ha dut a terme gràcies a la captació de fons externs de natura diversa que, per la seva pròpia natura, depenen absolutament de contingències polítiques i dels cicles econòmics. Les dificultats d'obtenir finançament en les convocatòries espanyoles de projectes o la reducció substancial del suport a la recerca en el terreny de les llengües minoritzades de l'estratègia H2020 de la Unió Europea són només dos exemples d'aquestes dificultats, a les quals cal afegir la creixent burocratització de la recerca, que demana invertir esforços i recursos cada vegada més ingents en la gestió que van en detriment de la recerca.

Aquest és un balanç escrit des del confinament generat per la pandèmia del COVID-19. Tant el clima general com les previsions de recessió econòmica fan témer que els temps a venir seran durs per a institucions que, com el CUSC, s'ocupen de temes crucials però mai urgents. Al llarg dels seus més de vint anys d'existència, el Centre de Recerca en Sociolingüística i Comunicació ja ha hagut de sobreviure a maltempsades i estretors de moltes menes. Esperem que, tot i els núvols que s'acaramullen en l'horitzó, serà possible travessar la tempesta i sortir reforçats per continuar una tasca que, al capdavant, beneficia no sols la universitat, sinó la societat catalana en general i la recerca en sociolingüística i comunicació en un sentit ampli.

REFERÈNCIES

- BASTARDAS, Albert / BOIX-FUSTER, Emili / TORRENS, Rosa M. (ed.) (2018): *El Català, llengua mitjana d'Europa: multilingüisme, globalització i sostenibilitat lingüística*. Barcelona: Octaedro. En línia: <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/151338>> [Consulta: 28 de maig de 2020.]
- BASTARDAS, Albert / BOIX-FUSTER, Emili / TORRENS, Rosa M. (ed.) (2019): *Family Multilingualism in Medium-Sized Language Communities*. Berna: Peter Lang.
- BOIX-FUSTER, Emili (2009): «Historial d'un centre de recerca de sociolingüística: el CUSC, Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació de la Universitat de

- Barcelona», *Estudis Romànics*, 31, p. 327-331. En línia: <<https://doi.org/10.2436/20.2500.01.41>> [Consulta: 28 de maig de 2020.]
- BOIX-FUSTER, Emili / TORRENS, Rosa M. (ed.) (2011): *Les llengües al sofà. El plurilingüisme familiar als països de llengua catalana*. Lleida: Pagès.
- BRETXA, Vanessa (2014): *El salt a secundària. Els canvis en les tries lingüístiques i culturals dels preadolescents mataronins en la transició educativa*. Tesis doctoral, Universitat de Barcelona. En línia: <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/55203/1/VBiR_TESI.pdf> [Consulta: 28 de maig de 2020.]
- BRETXA, Vanessa / COMAJOAN, Llorenç / UBALDE, Josep / VILA, F. Xavier (2016): «Changes in the linguistic confidence of primary and secondary students in Catalonia: a longitudinal study», *Language, Culture and Curriculum*, 29(1), p. 56-72.
- BRETXA, Vanessa / COMAJOAN-COLOMÉ, Llorenç / VILA, F. Xavier (2017): *Les veus del professorat. L'ensenyament i la gestió de les llengües a secundària*. Barcelona: Horsori.
- BRETXA, Vanessa / VILA, F. Xavier (ed.) (2015): *Language Policy in Higher Education. The Case of Medium-sized Languages*. Bristol: Multilingual Matters.
- DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA (coord.) (2018): *Anàlisi de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població a Catalunya 2013. Volum 1: Coneixements, usos, transmissió i actituds lingüístics*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General de Política Lingüística. <http://llengua.gencat.cat/web/content/documents/publicacions/btpl/arxius/23_EULP_Catalunya_2013-vol.1.pdf> [Consulta: 1 de juny de 2020.]
- FLORS-MAS, AVELLÍ (2017): *Usos lingüístics i identitats socials entre adolescents catalans i valencians*. Tesis doctoral, Universitat de Barcelona. En línia: <<http://www.tdx.cat/handle/10803/458518>> [Consulta: 28 de maig de 2020.]
- MASSIP-BONET, M. Àngels / BASTARDAS-BOADA, Albert (ed.) (2013): *Complexity Perspectives on Language, Communication and Society*. Berlín: Springer.
- MILIAN-MASSA, Antoni (ed.) (2012): *Language Law and Legal Challenges in Medium-Sized Language Communities. A Comparative Perspective*. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms. En línia: <https://presidencia.gencat.cat/en/ambits_d_actuacio/desenvolupament_autogovern/institut-destudis-autogovern/publicacions/catalog-de-publicacions/detalls/_iea82_Milian-eng> [Consulta: 28 de maig de 2020.]
- SOROLLA, Natxo (2016). *Tria de llengües i rols sociolingüístics a la Franja des de la perspectiva de l'anàlisi de xarxes socials*. Tesis doctoral, Universitat de Barcelona. En línia: <<http://www.tdx.cat/handle/10803/373905>> [Consulta: 28 de maig de 2020.]
- VILA, F. Xavier / UBALDE, Josep / BRETXA, Vanessa / COMAJOAN, Llorenç (2018): «Changes in language use with peers during adolescence: a longitudinal study in Catalonia», *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 0(0), p. 1-16.
- VILA, F. Xavier (ed.) (2013): *Survival and Development of Language Communities. Prospects and Challenges*. Bristol: Multilingual Matters.